

Василенко, С. Д. 2000. *Україна: Геополітичні виміри в загальноєвропейському процесі*. Одеса.: ODMA.

Яценко, Б.П., Стафійчук, В.І., Брайчевський, Ю.С. 2007. *Політична географія та геополітика*. Київ.: Либідь.

REFERENCES

Bagrov, M.V. 2002. *Regional geopolitics of sustainable development*. Kyiv.: Lybid' (in Russian)

Palamarchuk, M.M. 2000. *Socio-economic geography of Ukraine*. Textbook. Kyiv: Lybid (in Ukrainian).

Kudryachenko, A., Rudich, F., Khramov V. *Geopolitics*. URL:

<http://elibrary.ivinas.gov.ua/3/1/%D0%93%D0%B5%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0.%D0%9F%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf> (in Russian)

Chernyk, P. 2017. Geopolitical position of Ukraine in Central and Eastern Europe. Lviv.: Ivan Franko National University of Lviv: dis ... Cand. flight. Science: 23.00.04 (in Ukrainian).

Brzezinski, Z. 1999. *American domination and its geostrategic imperatives*. International Relations. Ivano-Frankivsk.: Lileya (in Ukrainian).

Dugin, A.G. 1997. *Fundamentals of geopolitics. Russia's geopolitical future*. Moscow: Arktogeya-tsentr (in Russian).

Galchinsky, A.S. 2002. *Ukraine — at the crossroads of geopolitical interests*. Kyiv: Znannya Ukrainy (in Ukrainian).

Karpenko, M. 2004. *European vector in the development of geostrategy of Ukraine*. Kharkiv: Scientific works. Issue 56, Vol. 147: 69-120 (in Ukrainian).

Klyuchko, D. 2005. *Geostrategic dilemma of Ukraine: theoretical and methodological analysis and institutional solutions*: Dis ... cand. political science. Kharkiv: V. N. Karazin Kharkov National University. URL:

<http://www.disslib.org/heostratehichna-dylema-ukrayiny-teoretyko-metodolohichnyi-analiz-ta-institutsionalni2.html> (in Ukrainian).

Madison, V., Shakhov, V. 2003. *Modern Ukrainian geopolitics a textbook for universities*. Kyiv: Lybid' (in Ukrainian).

Palamarchuk, M., Palamarchuk, O. 1994. *Geopolitical position of Ukraine (essence and main features)*. Kherson: Ukrain's'kyu heografichnyy zhurnal. 1 : 3-9 (in Ukrainian).

Vasylenko, S.D. 2000. *Ukraine: Geopolitical dimensions in pan-European process*. Odessa: ODMA. (in Ukrainian).

Yatsenko, B.P., Stafiyuchuk, V.I., Braychevsky, Y.U. 2007. *Political geography and geopolitics*. Kyiv: Lybid' (in Ukrainian).

DOI: 10.26565/2220-8089-2020-37-16

УДК 325.14+316.022.4+323.15

Марусик Юрій Васильович

науковий співробітник,

Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка»

вул. С. Бандери 32 Д, м. Львів, 79000,

yuriy_m@outlook.com,

<https://orcid.org/0000-0001-5524-0122>

ІНСТИТУЦІАЛІЗАЦІЯ АКТИВІЗМУ УКРАЇНСЬКИХ МІГРАНТІВ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розглянуто різні підходи до визначення та оцінки інституціалізації громадського активізму. Проаналізовано дані оригінальних досліджень, в яких автор із колегами проводили опитування громадсько активної української молоді у країнах ЄС (використано глибинне інтерв'ювання). Респондентами дослідження були українські молодіжні активісти, які діють у Німеччині, Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Польщі та Чехії. На основі цього дослідження проаналізовано сучасний стан інституціалізації українського активізму в різних країнах Євросоюзу.

З'ясовано, що робота об'єднань мігрантів є різноплановою та зазвичай базується на ентузіазмі чи зацікавленості активістів, а це сприяє гнучкості роботи, близькості до потреб та переконань відповідних громад, але не гарантує високого рівня сталості діяльності.

Також отримані дані свідчать про формальне визнання на рівні держави відповідних організацій, що означає виконання низки вимог влади країни перебування. Типовою є взаємодія з інститутами держави і місцевого самоврядування країни перебування та України під час проектної діяльності, що показує ще одну сторону процесу інституціалізації активізму українських мігрантів. Вагомою ознакою активізму є «мобілізаційний» підхід, який характеризується діяльністю невеликих організацій, що об'єднують навколо себе ширше коло менш активних прихильників, та мобілізує їх у окремі моменти.

Виявлено, що теперішній стан інституціалізації українського активізму в країнах ЄС свідчить як про позитивні риси (гнучкість та відповідність запитам громад чи окремих індивідів, які потребують допомоги; врахування актуальної ситуації в Україні), так і негативні (залежність від ініціативи конкретних активістів, відносна непередбачуваність діяльності та її результатів).

Ключові слова: міграція, активізм, громадський активізм, інституціалізація

Марусик Юрій Васильевич

научный сотрудник,

Международный институт образования, культуры и связей с
диаспорой Национального университета

«Львовская политехника»

ул. С. Бандеры 32 Д, г. Львов, 79000

yuriy_m@outlook.com,

<https://orcid.org/0000-0001-5524-0122>

ИНСТИТУЦИАЛИЗАЦИЯ АКТИВИЗМА УКРАИНСКИХ МИГРАНТОВ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА

Рассмотрены различные подходы к определению и оценке институциализации общественного активизма. Проанализированы данные оригинальных исследований, в которых автор с коллегами проводили опрос общественно активной украинской молодежи в странах ЕС (использовано глубинное интервьюирование). Респондентами исследования были украинские молодежные активисты, которые действуют в Германии, Франции, Италии, Испании, Португалии, Польше и Чехии. На основе этого исследования проанализировано современное состояние институциализации украинского активизма в разных странах Евросоюза.

Выяснено, что работа объединений мигрантов достаточно разнопланова и обычно базируется на энтузиазме или заинтересованности активистов, а это содействует гибкости работы, близости к нуждам и убеждениям соответствующих общин, но не гарантирует высокий уровень устойчивости деятельности. Также полученные данные свидетельствуют о формальном признании на уровне государства соответствующих организаций, что означает выполнение ряда требований власти страны пребывания. Типичной является взаимодействие с институтами государства и местного самоуправления страны пребывания и Украины в ходе проектной деятельности, что показывает еще одну сторону процесса институциализации активизма украинских мигрантов. Весомым признаком активизма является «мобилизационный» подход, который характеризуется деятельностью небольших организаций, объединяющих вокруг себя широкий круг менее активных сторонников, и мобилизует их на отдельные моменты.

Виявлено, що нинішнє становище інституціалізації українського активізму в країнах ЄС свідчить як о позитивних рисах (гнучкість і відповідність запитам общин или отдельных индивидов, нуждающихся в помощи, учет актуальной ситуации в Украине), так и отрицательные (зависимость от инициативы конкретных активистов, относительная непредсказуемость деятельности и ее результатов).

Ключевые слова: миграция, активизм, общественный активизм, институциализация

Yuri Marusyk

Researcher

International Institute of Education, Culture
and Relations with Diaspora

Lviv Polytechnic National University

S. Bandery Street, Lviv, 79000, Ukraine,

yuriy_m@outlook.com,

<https://orcid.org/0000-0001-5524-0122>

INSTITUTIONALIZATION OF UKRAINIAN MIGRANTS' ACTIVISM IN THE EUROPEAN UNION

Different approaches to defining and evaluating the institutionalization of civic activism are considered. The data of original researches in which the author and colleagues conducted a survey of civically active Ukrainian youth in the EU countries were analyzed (in-depth interviews were used). Ukrainian youth activists operating in Germany, France, Italy, Spain, Portugal, Poland and the Czech Republic were the respondents. Based on this study, the current state of institutionalization of Ukrainian activism in various EU countries is analyzed.

It has been found that the work of migrant associations is diverse and is usually based on the enthusiasm or interest of activists, which leads to flexibility, proximity to the needs and beliefs of the communities concerned, but does not guarantee a high level of sustainability. Also, the data obtained indicates the formal recognition at the state level of the relevant organizations, which means compliance with a number of requirements of the authorities of the host country. Interaction with the state institutions and local self-government of both host country and Ukraine in the course of project activities is typical, which shows another aspect of the process of institutionalization of Ukrainian migrants' activism. An important feature of activism is the «mobilization» approach, which is characterized by the activities of small organizations that unite a wider circle of less active supporters and mobilizes them at certain times.

It is revealed that the current state of institutionalization of Ukrainian activism in the EU indicates both positive features (flexibility and compliance with the requests of communities or individuals in need of assistance; taking into account the current situation in Ukraine) and negative (dependence on the initiative of individual activists, relative unpredictability of activities as well as results).

Keywords: migration, activism, civic activism, institutionalization

Дослідження процесів становлення сучасних демократичних політичних режимів свідчить, що однією з основ демократії є сильне та незалежне громадянське суспільство. Поступове посилення міграційних потоків, до яких була залучена Україна протягом останніх років, створює нові можливості для розвитку громадянського суспільства та його ключового елемента – активізму. У сучасних умовах український активізм виходить за територіальні межі національної держави та може виступати як зразок впровадження незвичних для України практик чи як зразок проблемних моментів, які відтворюються в середовищах інших країн.

До теми міграційних потоків та їхніх суспільно-політичних наслідків у Європі у своїх роботах звертаються Д. Массей, Л. Гарас, П. Коннор, М. Баччі, М. Крітц, А. Романюк, О. Малиновська та ін.

Проблематику активізму мігрантів досліджували Т. Хадлстон, М. Леві, С. Тім, Р. Патнам, М. Феннема, Дж. Тіллі та ін. Над тематикою інституціалізації громадського активізму працювали Д. Мейер, С. Тарроу, К. Мартенс, Дж. Маккарті, М. Зальц та ін. Водночас питання активізму українських мігрантів залишається недостатньо вивченим, потребує проведення як якісних, так і кількісних досліджень та різностороннього аналізу їхніх результатів.

Ми маємо намір заповнювати прогалину знань стосовно особливостей інституціалізації українських громадських активістів у країнах ЄС на прикладі аналізу результатів дослідження «Молодіжний громадський активізм українських мігрантів у країнах ЄС», проведеного протягом 2019 року колективом МІОК НУ «Львівська політехніка».

Попри те, що українська міграція до ЄС протягом останніх років поступово активізувалась, привертаючи все більше уваги до себе, ми не маємо достатніх даних ні про її кількість, ні про структуру. Наявні дані – фрагментарні та показують лише частину теперішнього стану міграційних процесів, але навіть вони демонструють важливість української міграції не лише для України, а й для ЄС. Згідно з даними Євростату, у 2018 році українці склали ту групу зовнішніх мігрантів у ЄС, представники якої отримали найбільше дозволів на проживання (16,3%), що дозволяє перебування строком понад 3 місяці (Residence permits for non-EU citizens 2019). Тобто це міграція, що виходить за рамки можливостей, які надає «безвізовий режим». Крім цього, аналізуючи, наприклад, результати досліджень CEDOS (Стадний 2017), ми розуміємо, що за останні роки зростала молодіжна міграція українців до країн Євросоюзу. Про посилення цієї тенденції свідчать і результати досліджень щодо потенційної міграції в Україні. Саме серед молоді відзначаємо найбільшу схильність до зовнішньої переселенської (відповіді «однозначно так» 18% і «скоріше так» 28%) та трудової (відповіді «однозначно так» 33% і «скоріше так» 30%) міграції (Міграційні настрої населення України 2016). Зважаючи на це, ми зосередили увагу саме на точці зору молоді у дослідженні українського громадського активізму, який поєднує людей різного віку.

Активізм (громадянський та громадський) є ключовим елементом, який вирізняє громадянське суспільство. Під громадянським активізмом науковці зазвичай розуміють діяльність громадян та їхніх об'єднань, спрямовану на розв'язання суспільних проблем (тими, що стосуються не лише їхніх власних інтересів, але й інших людей) (Тіт 2019: 100). Водночас, коли ми говоримо про діяльність мігрантів, постає нагальна потреба виходити за межі громадянства. Досліджуючи активізм мігрантів, доцільно розглядати саме громадський активізм як з точки зору країни перебування (попри наявність чи відсутність громадянства), так і країни походження. Адже активісти не лише можуть залишатись громадянами країни походження, а й, зазвичай, спрямовують свою громадську діяльність на розв'язання суспільних проблем цієї країни чи її громадян. Також активізм виступає і одним із чинників успішної інтеграції мігрантів у нове суспільство. Відповідно, з цих двох

споріднених понять ми розглядаємо саме громадський активізм як явище що стосується і країни перебування, і України, що необхідно враховувати у дослідженні цього питання.

Питання інституціалізації діяльності суб'єктів громадського активізму виходить на перший план, коли ми говоримо про ефективність та сталість громадської діяльності. Суб'єктами у цій сфері можуть бути окремі активісти, їхні неформальні об'єднання чи формально зареєстровані організації різного типу (залежно від законодавства конкретної держави).

Автори, які займаються проблематикою громадського активізму, розглядають інституціалізацію як процес формування усталеності діяльності. Згідно з Д. Мейером та С. Тарроу, соціальні інститути – це звичні рішення повторюваних проблем (Meyer, Tarrow 1998). Рішеннями тут автори називають дії різних взаємопов'язаних груп. Відповідно, інституціалізація – процес, у якому певне поєднання елементів і дій стає загальноприйнятим на нормативному та когнітивному рівнях (Meyer, Tarrow: 1998). Внаслідок інституціалізації це поєднання на практиці сприймається як належне і правильне.

Американська дослідниця К. Мартенс систематизувала різні способи пояснення інституціалізації та умовно виділила два основні підходи: інституціалізація як внутрішній процес та інституціалізація як пристосування до зовнішніх вимог (Martens 2006).

Вчені, які представляють перший підхід, не відкидаючи важливості взаємодії із зовнішнім світом, вважають ключовим елементом інституціалізації саме внутрішні процеси (Martens 2006: 373). Згідно з такою логікою, процеси всередині суспільних рухів, такі як розподіл праці, формування бюрократичних структур та професійне керівництво розгортаються, оскільки вони потрібні для успішної діяльності активістів. Відповідно, інституціалізація вважається поступовим процесом всередині соціальних рухів, який вони проходять через низку фаз. Спершу це безсистемні явища, які з часом повільно набувають організаційної структури і, нарешті, стають великими інститутами з бюрократичними структурами (Martens 2006: 373). Цей підхід є продовженням закладеної Р. Міхельсом традиції та демонструє неоднозначність процесу інституціалізації (Michels 1915). Адже згідно з його концепцією, формування та ускладнення

ієрархічних структур в організаціях – не лише природний шлях, який забезпечує зростання ефективності. Ускладнення цієї системи породжує збільшення ролі потреб самої організації, вихід на перший план інтересів її виживання та продовження функціонування, що може все більше відходити від початкових ідей та інтересів, які заклали засновники.

Подібну логіку можна прослідкувати і у сучасних авторів, зокрема, серед теоретиків моделі мобілізації ресурсів. Так, згідно з підходом Дж. Маккарті та М. Зальца, створення і діяльність, яку здійснюють суспільні рухи, насамперед, залежать від їхньої спроможності мобілізувати ресурси (Martens 2006: 374). Дослідники припускають, що політичне невдоволення, конфлікти інтересів (тобто, потенціал для розгортання активізму) властиві будь-якому суспільству, але прояви громадського активізму визначають інші фактори. Це формування організацій, які можуть пристосовуватись до умов суспільства та ефективно мобілізувати ресурси (як матеріальні, так і нематеріальні). Автори розглядають ці фактори саме як внутрішні характеристики організацій, що впливають на ефективність взаємодії із зовнішнім середовищем. Відповідно до цього підходу, у практичній площині інституціалізація втілюється через процеси бюрократизації та професіоналізації діяльності (Martens 2006: 373). Саме ці процеси реалізують усталеність діяльності учасників.

Альтернативним поглядом, що почав набувати все більшого впливу з 1970-х років, є пояснення інституціалізації як пристосування до зовнішніх вимог. Представники цього підходу концентруються на ролі інституційного середовища у визначенні поведінки організацій. Така перспектива притаманна для представників неінституціалізму, які звертають основну увагу на вивчення спільних правил, легітимних категорій суспільних акторів і процесу формалізації відносин між організаціями та державою (Martens 2006: 376-377). Пояснення інституціалізації як пристосування до зовнішніх вимог показує закономірний наслідок цього процесу – вплив зовнішніх вимог для легальної діяльності корегує подальший активізм і віддаляє його від початкових ідей. Таке розуміння інституціалізації виявляється доречним, зокрема, у процесі дослідження активізму, що розвивається в умовах різних суспільств, а

відповідно, відмінних зовнішніх вимог до організацій.

Ще одну дихотомію, яка допоможе зрозуміти сутність інституціалізації громадського активізму пропонують американські дослідники Ф. Півен і Р. Кловард. Автори протиставляють підходи до інституціалізації активізму: «організація» та «мобілізація» (mobilizing versus organizing) (Piven: 1977). Згідно з таким баченням, «організаційний» підхід передбачає перетворення суспільних рухів у традиційні організації із масовим членством, а також створення невеликих організацій, які мобілізовуватимуть ширше коло громади лише у найпотрібніші моменти. Вибір другого підходу може бути зумовлений як початковим цілеспрямованим рішенням, так і практичною неможливістю активно залучати значну кількість активістів протягом тривалого часу.

Таким чином, досліджуючи інституціалізацію громадського активізму мігрантів, варто розглядати цей процес з точки зору його розуміння як внутрішнього процесу та як пристосування до зовнішніх вимог. Водночас важливим є визнання різних шляхів для реалізації процесу інституціалізації цього явища. Відповідно, елементами, які варто розглядати як свідчення певного рівня інституціалізації є бюрократизація, професіоналізація, формально визначена взаємодія із зовнішнім середовищем (державою, міжнародними організаціями та ін.). Окремо варто виділити й ознаки «організаційного» чи «мобілізаційного» підходу до інституціалізації активізму. Користуючись такими критеріями, ми проаналізуємо емпіричний матеріал щодо активізму українських мігрантів, отриманих у процесі дослідження «Молодіжний громадський активізм українських мігрантів у країнах ЄС», проведеного протягом 2019 року колективом МІОК НУ «Львівська політехніка».

Для проведення дослідження використано якісну методологію – глибинне напівструктуроване інтерв'ю з українськими громадськими активістами за кордоном. Основними критеріями відбору респондентів були: вік (18-35 років), країна перебування (Німеччина, Франція, Італія, Іспанія, Португалія, Польща, Чехія), термін перебування за кордоном (не може перевищувати 15-и років) і тип громадської організації чи ініціативи, у якій респондент займається громадською діяльністю (організації та ініціативні групи, які створили українські мігранти, або ті, в яких українські мігранти становлять більшість учасників). Було

проведено 28 інтерв'ю – по 4 громадських активісти (по два чоловіки та дві жінки) із семи країн ЄС. Респондентів відібрано за допомогою методу снігової кулі. Інтерв'ю проводилися за допомогою Skype та інших VoIP-програм (Молодіжний громадський активізм українських мігрантів 2019: 4-5).

Ми сконцентрували основну увагу на діяльності в рамках організації чи ініціативи, якій кожен респондент приділяє найбільше часу. Дослідження не обмежувалось лише представниками офіційно зареєстрованих організацій. Частина опитаних активістів перебуває на етапі створення організації для розширення легальних інструментів своєї діяльності. Також ми зафіксували й ініціативну групу, яка перебувала у процесі планування створення організації, але активісти відмовилися від такого кроку. Ще одним варіантом громадської активності є особиста ініціатива, до якої долучаються представники кількох організацій українців. У такому випадку активіст працює винятково над власним проектом, а сторонні організації надають йому свою підтримку, потрібну для реалізації цієї ініціативи (Марусик, Ключковська 2019: 25). Відповідно, ступінь інституціалізації активізму, що відбувається спільно з цими організаціями чи ініціативними групами відрізняється у конкретних випадках. Далі ми розглянемо найбільш типові особливості, що характеризують діяльність опитаних активістів.

Першим критерієм інституціалізації, який варто розглянути є бюрократизація. У питанні рекрутування активістів у більшості представлених організацій та ініціативних груп можна спостерігати спільну тенденцію. За кількома винятками, вони відкриті до залучення нових учасників, але цілеспрямовані дії для пошуку активістів не ведуться (Марусик, Ключковська 2019: 29). Зазвичай залучення нових людей – результат звичної проектної діяльності організацій. Респонденти вважають, що громадська активність сама по собі здатна зацікавити людей, які стикаються з нею. Як наслідок, відсутня чітко прописана і прийнята процедура пошуку нових активістів. Така характеристика помітно впливає на сталість діяльності, зважаючи на те, що переважно респонденти стикаються із нестачею людського ресурсу для реалізації своїх ідей (Марусик, Ключковська 2019: 29). Це стосується і нестачі нових активістів, і недостатньої активності наявних членів організації.

Однією з характерних особливостей практичної діяльності є звичність співпраці, під час якої центральними суб'єктами виступають окремі особистості, а не організації, які вони представляють. Крім цього, ми спостерігаємо готовність долучатися до будь-яких проектів та підтримки ініціатив, цікавих конкретним активістам (П'ятковська, Ключковська 2019: 38). Тобто помітною є тенденція різновекторної діяльності, що залежить від зацікавлення конкретних активістів.

Процесом, що значною мірою пов'язаний із бюрократизацією, є професіоналізація. Респонденти, які представляли організації, що переживають становлення чи перетворення повідомляли про найбільш системну роботу стосовно визначення нових пріоритетів, вироблення відповідних форм діяльності, пошуку потенційних партнерів та роботи над професійним рівнем власної діяльності (Марусик, Ключковська 2019). Активісти з тих організацій, у яких не відбуваються серйозні трансформації, інколи беруть участь у зовнішніх тренінгах, семінарах чи інших заходах, які можуть бути корисними для діяльності організації. Однак самі організації українців у більшості випадків надають перевагу саме проектній діяльності, значно менше уваги приділяючи стратегічному плануванню та навчанню свого персонального складу (Марусик, Ключковська 2019). Активісти пояснюють це власним сприйняттям організацій занадто молодими або малими як для більшого рівня інституціалізації діяльності. Ще одним фактором, що взаємопов'язаний із професіоналізацією діяльності, є суттєва плінність складу учасників, з якою стикається частина організацій (Марусик, Ключковська 2019). Тому реалізацію навчання та посилення командної взаємодії вони відкладають на час, коли активісти працюватимуть більш регулярно та постійно.

Базуючись на поясненні інституціалізації як пристосування до зовнішніх вимог, однією з відправних точок є формальне визнання організації державою. Здійснення різного типу громадської діяльності зазвичай починається зі спонтанного об'єднання навколо спільних цілей. Водночас національне законодавство країни перебування визначає вимоги та обмеження для таких ініціатив. Часто саме ці обмеження стають причинами для офіційного оформлення та подальшої інституціалізації громадського активізму опитаних мігрантів (Марусик, Ключковська 2019: 25). Більшість

організацій, які представляли респонденти, є офіційно зареєстрованими згідно з законодавством країни перебування. Крім цього, частина з них є учасниками міжнародних організаційних надбудов української діаспори (таких як СКУ та СКУМО). У ході проектної діяльності організації функціонують згідно з нормами та приписами влади і місцевого самоврядування різного рівня (П'ятковська, Ключковська 2019: 34). Результати дослідження засвідчують активну співпрацю українських активістів за кордоном з українськими посольствами та консульськими установами, а також з почесними консульствами. Вона проявлялася у формі як конкретної фінансової допомоги, так і проведення спільних заходів, надання приміщень, інформаційного супроводу та ін. (П'ятковська, Ключковська 2019: 34). Відповідно, на їхню діяльність впливають не лише інститути країни перебування, а й країни походження.

З огляду на дихотомію «організаційного» та «мобілізаційного» підходів до інституціалізації (Piven 1977), також можна помітити загальну для більшості представлених організацій тенденцію. Опитані активісти представляють організації різного статусу, розміру, структури. Найчастіше це організації, в яких нараховується від кількох осіб до пів сотні членів, навколо яких об'єднується різна кількість волонтерів, які регулярно чи епізодично включаються в роботу. Найбільш активними зазвичай є групи до десяти учасників. Формальне членство не завжди корелює із найбільшою активністю в організації мігрантів (Марусик, Ключковська 2019: 28). Відповідно, ми бачимо низку ознак «мобілізаційного» підходу, згідно з баченням Ф. Півена і Р. Кловарда. Такий тип можна пояснити як цілеспрямованим орієнтуванням на формування невеликої організації, що об'єднує навколо себе ширше коло активістів, так і обмеженими можливостями рекрутування та втримання постійних учасників. Відповідно, в останньому випадку «мобілізаційний підхід» може слугувати і вимушеним способом організації (реакцією на активність та згуртованість української меншини у конкретній громаді).

Висновки. Таким чином, типовими для організацій та ініціативних груп українських мігрантів у країнах ЄС, які представляли опитані активісти, є низка характеристик, що свідчать про високий рівень динаміки та обмежену усталеність їхньої діяльності. Організації діють як молоді динамічні

структури, у яких не закріпились бюрократичні процедури та спеціальні політики, що регламентують різні сторони практичної діяльності.

Базуючись на розумінні інституціалізації як внутрішнього процесу, важливо відзначити, що процеси бюрократизації та професіоналізації перебувають на початковому етапі становлення. Діяльність організацій та ініціативних груп є досить різноплановою та зазвичай базується на ентузіазмі чи зацікавленості активістів. Це сприяє гнучкості роботи, близькості до потреб та переконань відповідних громад, але не гарантує високий рівень сталості діяльності. Розглядаючи досліджений активізм мігрантів як пристосування до зовнішніх вимог, можна помітити низку ознак, що свідчать на користь використання цього підходу. Зазвичай, відповіді респондентів свідчать про формальне визнання на рівні держави відповідних організацій, що означає виконання низки вимог влади країни перебування. Типовою є взаємодія з інститутами держави і місцевого самоврядування країни перебування та України в ході проектної діяльності, що показує ще одну сторону процесу інституціалізації активізму українських мігрантів. Помітною особливістю дослідженого активізму є «мобілізаційний» підхід, який передбачає діяльність невеликих організацій, що об'єднують навколо себе ширше коло менш активних прихильників, та мобілізує їх у окремі моменти.

Отже, зафіксовані характеристики демонструють початковий рівень інституціалізації дослідженого активізму. Такий стан речей має як позитивні наслідки – гнучкість та відповідність запитам відповідних громад, врахування актуальної ситуації в Україні, так і негативні – залежність від ініціативи конкретних активістів, непередбачуваність сталості та послідовності діяльності.

Зважаючи на отримані результати, доцільним є продовження досліджень як для розширення географії опитаних активістів, так і для заглиблення у вивчення українських громад у певній країні. Беручи до уваги переважання у середовищі опитаних активістів осіб віком понад 30 років, варто звернути увагу на відповідні вікові категорії як на об'єкт дослідження, а також провести порівняльний аналіз механізмів громадської участі мігрантів різного віку за кордоном. Ще одним напрямом досліджень, який варто

поглиблювати, є питання ефективності діяльності різноманітних об'єднань мігрантів та відповідність цієї діяльності запитам українських громад за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

Residence permits for non-EU citizens. 2019. *Eurostat News Release*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10189082/3-25102019-AP-EN.pdf/95e08bc8-476d-1f7d-a519-300bdec438cb>

Стадний, Є. 2017. “Українські студенти за кордоном: факти та стереотипи”, *CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy>

Міграційні настрої населення України. 2016. *Соціологічна група “Рейтинг”*. URL: http://ratinggroup.ua/getfile/227/rg_migration_092016_press.pdf

Тіт, О. Г. 2019. “Громадянський активізм як чинник розбудови громадянського суспільства в сучасній Україні”, *Гілея: науковий вісник* 145(3) : 100-103. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_145\(3\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_145(3)_22)

Meyer, D., Tarrow, S., 1998. *The Social Movement Society Contentious Politics for a New Century*, ed. by Rowman & Littlefield Publishers, inc. Lanham, Boulder, New York. Oxford URL: https://www.academia.edu/31113733/_1998_The_Institutionalization_of_Protest_in_the_United_States_1968_to_1996

Martens, K., 2006. “Institutionalizing societal activism within global governance structures: Amnesty International and the United Nations system”, *J Int Relat Dev* 9: 371–395. URL: <https://doi.org/10.1057/palgrave.jird.1800104>

Michels, R., Paul, E., Paul, C. 1915 *Political Parties; a Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. New York, Hearst's International Library Co.

Piven F. 1977. *Poor People's movements: Why They Succeed How They Fail*. New York: Pantheon Books.

Молодіжний громадський активізм українських мігрантів у країнах ЄС (за результатами дослідження Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою). 2019. *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами: Зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф.* 24.10. Львів: Априорі: 4-5. URL: https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view

Марусик, Ю., Ключковська, І., 2019. “Громадський активізм за кордоном: погляд української молоді в Євросоюзі”, *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами: Зб. матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф.* 24.10. Львів: Априорі: 20-33. URL:

https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view

П'ятковська О., Ключковська І., 2019. “Партнерство та співпраця українських громадських активістів за кордоном”, *Громадський активізм українських мігрантів Європи: згуртовані новими викликами: Збірник матеріалів Міжнарод. наук.-практ. конф.* 24.10. Львів: Априорі: 34-43. URL: https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view

REFERENCES

Residence permits for non-EU citizens. 2019. *Eurostat News Release*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10189082/3-25102019-AP-EN.pdf/95e08bc8-476d-1f7d-a519-300bdec438cb>

Stadnyy Ye., 2017. “Ukrainian Students Abroad: Facts and Stereotypes”, *CEDOS*. URL: <https://cedos.org.ua/uk/articles/ukrainski-studenty-za-kordonom-fakty-ta-stereotypy> (in Ukrainian).

Migration aspirations of the population of Ukraine. 2016. *Sociological group "Rating"*. URL: http://ratinggroup.ua/getfile/227/rg_migration_092016_press.pdf (in Ukrainian).

Tit, O. G., 2019. “Civic Activism as a Factor in the Development of Civil Society in modern Ukraine”, *Hileia: Naukovyi Visnyk*. 145(3): 100-103. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_145\(3\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_145(3)_22) (in Ukrainian).

Meyer, D., Tarrow, S., 1998. *The Social Movement Society Contentious Politics for a New Century*, ed. by Rowman & Littlefield Publishers, inc. Lanham. Boulder. New York. Oxford URL: https://www.academia.edu/31113733/_1998_The_Institutionalization_of_Protest_in_the_United_States_1968_to_1996

Martens, K., 2006. “Institutionalizing societal activism within global governance structures: Amnesty International and the United Nations system”, *J Int Relat Dev* 9: 371-395. <https://doi.org/10.1057/palgrave.jird.1800104>

Michels, R., Paul, E., Paul, C. 1915. *Political Parties; a Sociological Study of the Oligarchical Tendencies of Modern Democracy*. New York, Hearst's International Library Co.

Piven, F. 1977. *Poor People's movements: Why They Succeed How They Fail*. New York: Pantheon Books

Youth civic activism of Ukrainian migrants in EU countries (according to the study by the International Institute of Education, Culture and Diaspora Relations). 2019. *Civic activism of Ukrainian migrants in Europe: united by new challenges: Collection of materials International scientific-practical conference, 24.10.* L'viv, Apriori : 4-5. URL: https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view (in Ukrainian).

Marusyk Yu., Klyuchkovs'ka I., 2019. "Civic activism abroad: the perspective of Ukrainian youth in the European Union". *Civic activism of Ukrainian migrants in Europe: united by new challenges: Collection of materials International scientific-practical conference 24.10.* L'viv: Apriori: 20-33. URL: https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view (in Ukrainian).

P'yatkovs'ka O., Klyuchkovs'ka I., 2019. "Partnership and cooperation of Ukrainian civic activists abroad". *Civic activism of Ukrainian migrants in Europe: united by new challenges: Collection of materials International scientific-practical conference 24 .10.* L'viv: Apriori: 34-43. URL: https://drive.google.com/file/d/1KFbZgOteQIkzJ9zsYWD8mDY_wBxQy_rh/view (in Ukrainian).

DOI: 10.26565/2220-8089-2020-37-17
УДК 327.32.019«2004/2015»

Nataliia Steblyna

Post-doctoral researcher
at Political and Government Studies Department,
Vasyl Stus Donetsk National University
600-richchya Str., 21. Vinnytsa, Ukraine,
n.steblyna@donnu.edu.ua,
<https://orcid.org/0000-0001-9799-9786>

**POLAND–UKRAINE RELATIONS IN THE DIGITAL POLITICAL DISCOURSE OF
POLAND (ON THE MATERIAL OF POLISH PRESIDENT
OFFICIAL WEBSITE IN 2004-2015)**

In this study news policy of the polish president official website is regarded to be a mirror of Poland – Ukraine relations. It's assumed that it's possible to recreate the dynamics of international relations forming within both news geography analysis (comparative analysis of different countries coverage) and formal analysis of news headlines types. News from news archive of the official website of the President of the Republic of Poland were collected and content-analyzed for the dynamics of international relations recreation. With the simple qualitative comparable analysis was shown, that Ukraine was the most popular country among the post-Soviet countries (it was so even before the Euromaidan). And the change of Ukraine presidents in 2010 with radical shift of international orientations didn't reflect the intensity of attention. With the additional analysis of headlines types was shown, that for Poland Ukraine isn't only the most popular country, the contacts with it are more varied than mutual relations with other countries. It can be demonstrated with the different levels and different formats usage. In the result of comparison with Polish – Russia relations was demonstrated, that the similar approach towards seeking ways for maintain relations between the countries was used (especially before 2008), however, it was con the deficit of both attention intensity and headlines variety. In the cases of Georgia and Ukraine news policy is more formal for Georgia, more detailed and informal for Ukraine. Thus, comparative analysis of different types of headlines use shows a special, attentive and favorable attitude towards Ukraine, which don't change during Ukrainian changes of priorities in international politics and during times of crises. During the latter, Poland implements more new formats of contacts with Ukrainian politicians and appeals for wide network of international community. Meanwhile, the analysis have some limitations. It may be implemented only for countries with high number of mentions and doesn't consider the types of news and. Thus, it's may be complicated to define the essence of international relations. So, there is a need to define other formal approaches, which will help to classify texts.

Keywords: Poland – Ukraine relations, presidents' official site, news geography, digital political discourse, news policy.